

AMERIKA NAJ VEŠI SPOR V MANDŽURIJI

delegat apelira na ame-
riško vlado, naj intervenira
na japonsko-kitajski kon-
ferencijski komisijski
Lige narodov brez moči

20. nov. — Ameriški po-
delegat Charles G. Dawes
je prišel na konferenco
Lige narodov kot "opazo-
valni sodelovalec pri re-
ševanju diplomatskih igel, ka-
daj prekine niti vesti o sil-
nopolnih kitajskih čet v se-
mandžuriji. Iz te igre je bi-
vidno, da so ostali delegati
narodov ravnodušni, dasi so
včasih vršili na Daljnem
vzhodu, ki lahko zaneti
svetovni požar. Vse kaže,
da bodo diplomati zapletli
države v prepričavi radi
tiste, ako že niso involvi-
rani v spor.

Alfred Sze, načelnik ki-
tajske delegacije, je večeraj zju-
žil Dawesa in apeliral,
da države branijo ki-
tajske teritorialne pravice v
mandžuriji v smislu pakta, ka-
je podpisalo devet velesil,
kateri Kitajsko in Ameriko
narodov je impotentna, je
dr. Sze, in je dolžnost ame-
riške vlade, da podvzame ak-
cije.

Dr. Sze je dal kakšna za-
vešila kitajskemu delegatu, za-
da ne ve. On o tem molči,
menje prevladuje, da Ki-
tajsko lahko računa na pomoč
mednarodnih držav — ako ne a
sodelovanjem Lige, pa na njeno
moč.

Dr. Sze je dal kakšna za-
vešila kitajskemu delegatu, za-
da ne ve. On o tem molči,
menje prevladuje, da Ki-
tajsko lahko računa na pomoč
mednarodnih držav — ako ne a
sodelovanjem Lige, pa na njeno
moč.

Dr. Sze je dal kakšna za-
vešila kitajskemu delegatu, za-
da ne ve. On o tem molči,
menje prevladuje, da Ki-
tajsko lahko računa na pomoč
mednarodnih držav — ako ne a
sodelovanjem Lige, pa na njeno
moč.

Dr. Sze je dal kakšna za-
vešila kitajskemu delegatu, za-
da ne ve. On o tem molči,
menje prevladuje, da Ki-
tajsko lahko računa na pomoč
mednarodnih držav — ako ne a
sodelovanjem Lige, pa na njeno
moč.

Stroji odjedajo za- služek delavcem

Industrije uvajajo stroje in od-
puščajo delavce

Chicago. — (FP) — Dasi je
krog pol milijona delavcev brez
dela v Chicagu, industrije vse-
eno nadaljujejo z instalacijo
mašinerije, ki meče delavce na
cesto.

Približno dvesto knjigovodij
in pisarniških moči bo izgubilo
mestno službo, ako bo sprejet
načrt, ki ga sponzorira župan
Cermak, da si mesto nabavi rač-
unske in pisarniške stroje, ki
bodo opravljali dela, ki jih se-
daj vrše uslužbenec. Organiza-
cije mestnih namestencev pobli-
jajo načrt in naglašajo, da je
Cermak v volilni kampanji ob-
ljubil, da bo zmanjšal brezposel-
nost, ne pa povečal.

Uprava Illinois Central želez-
nice je nabavila stroje, ki čistijo
in pometajo prostore železniških
postaj in več sto delavcev in de-
lavk je izgubilo delo. Železnica
je odpustila delavce, čeprav je
njen predsednik član govern-
jevega komiteja za pobijanje
brezposelnosti. Ampak predse-
dnik Downs ni edini član tega ko-
miteta, ki v javnosti apelira na
industrijo, naj upošte čim več
delavcev, dočim jih on odpušča
iz službe.

Milwaukee železnica namere-
va odslužiti vse čuvaje na kri-
žiščih in jih nadomestiti s av-
tomatičnimi napravami. To na-
mero bodo morda preprečili
starši otroci, ki hočejo, da želez-
nica obdrži čuvaje, da pasijo na
otroke, ki morajo hoditi čez že-
lezniške proge na poti v šolo.

Polek obravnave proti rudarju

Burnett je izpovedal, da je u-
strelil deputija v silobramu

Mount Sterling, Ky., 20. nov.
— Rudar Bill Burnett, ki je ob-
tožen umora šerifskega deputija
Jesse Paceja, je večeraj pove-
dal svojo storijsko na sodišču, ki
mu predseduje Henry R. Pre-
witt.

Njegova izpoved je bila pre-
prosta. Rekel je, da sploh ni
poznal moža, katerega je ustrelil,
in da je streljal nanj šele
potem, ko je bil napaden. Neki
drugi deputij, Charles White,
ga je ustrelil v roko, nakar je
je tudi on prišel streljati v si-
lobramu in kroglja je zadela Pa-
ceja.

Evidenca, katero so predložili
zagovorniki in katero so podpr-
le priče, kaže, da je Burnett go-
voril resnično. Njegova zave-
da danes ali jutri izročena po-
rotnikom, v ponedeljek pa se bo
začela druga obravnava proti
enaestim obtoženim rudarjem
in pričakuje se, da se bo takrat
razčistila situacija, ki je do-
vedla do krvavega konflikta
med rudarji in kompanijskimi
stražniki ter avtoritetami v o-
krožju Harlan.

Papec zaposlenosti v Illinoisu
Chicago. — Zaposlitev v ili-
nojskih industrijah se je v me-
secu oktobru znižala za 2,6%, do-
čim so industrije izplačale 4,5
odst. manj v mezdah v primeri
s prejšnjim mesecem, kot kaže
poročilo državnega delavskega
departmanta.

VPLIV FAŠIZMA V NEMČIJI NARAŠČA

Hitlerjevci odnesli zmago iz vo-
lilnega boja v državi Hesse.
Izid volitev napravil globok
vtis v Washingtonu

Washington, D. C. — (FP) —
Vest, da so Hitlerjevci fašisti
triumfirali pri volitvah v drža-
vi Hesse, je bila sprejeta tukaj
kot dokaz, da se Nemčija nagib-
lja k fašizmu in utrdila je mne-
nje, da se bo fašizem povzpela
na krmilo Nemčije v prihodnjih
dveh letih. Fašizem ima močno
zaslombo pri aristokraciji in
srednjem sloju. Nemško poslani-
štvo v Washingtonu, ki sicer
ne kaže javno svojih simpatij
do fašizma, vidi v zmagi neza-
upnico Brueningovi vladi.

Slušajo se sugestije glede od-
goditve splošnih parlamentar-
nih volitev na spomlad, v tem
času pa naj bi se Brueningova
vlada vzdrževala na površju s
pomočjo armade in čakala na u-
miritev fašističnega vala. Do
tega pa najbrž ne bo prišlo, kaj-
ti kapitalisti se že pripravljajo
na uskok v fašistični tabor. Ako
se to zgodi, tedaj bodo morali
socialisti in komunisti nastopiti
skupno proti reakciji.

Napovedi, ki se pogosto po-
navljajo, se glase, da bodo faši-
sti pogladi židovske dobičkarje
iz dežele in tako rešili marko.
Protifašistiška kampanja je bila
precej glasna v distriktih, kjer
je malo židov, toda v središčih,
kjer imajo židovski bankirji
močno kontrolo, je bila skoro
neslišna a strani Hitlerjevih pri-
stavev. Iz Berlina tudi poročajo,
da židovski bankirji ne bodo po-
tegnili fondov iz Nemčije, ako
dobe zagotovilo, da se jih bo šči-
tilo pred napadi. Niti najmanj
niso pripravljene za žrtvovanje
trgovinskih interesov samo ra-
di tega, ker Hitlerjevci fašisti
prikazujejo žide kot sovražnike
Nemčije.

Toda padec valute se pričaku-
je v primeru, da pridejo fašisti
na krmilo, ker ti zagovarjajo
program ekonomske solventno-
sti. Pripravljeni so izzvati Fran-
cijo, ki ima moč, da lahko razbi-
je komercialni kredit Nemčije v
enem tednu.

To je vzrok, da Washington
pozorno opazuje razvoj situacije
v Nemčiji, kjer imajo ameriški
bankirji investirane težke mili-
jone.

Milijon družin v pomanjkanju v New Yorku

New York. — En milijon "dru-
žinskih enot" je v tem mestu to-
liko prizadetih radi brezposelnos-
ti, da potrebujejo zunanje po-
moči, je rekel Harvey D. Gib-
son, načelnik Emergency Un-
employment Relief odbora.

V "družinske enote" je vete-
tih tudi 277,000 samskih oseb,
ki žive zasebno. Kljub temu je
skoraj tri četrtine milijona dru-
žin, ki potrebujejo pomoči.

odst. manj v mezdah v primeri
s prejšnjim mesecem, kot kaže
poročilo državnega delavskega
departmanta.

Norris bo preizku- sil demokrate

Namerava jih forsirati, da se
izrečejo za ali proti elektrar-
skemu trustu. S Hooverjem bo
zopet v spopadu

Washington. — (FP) — Se-
nator Norris se je namenil for-
sirati demokrate, da se defini-
tivno izrečejo za ali proti vlad-
nemu obratovanju elektrarne
pri Muscle Shoalsu v Alabami in
s tem kot stranka pokažejo svo-
je stališče napram trustu elek-
trike.

Norris se je vrnil v Washing-
ton, kjer pripravlja program za
prihodnji kongres. Zahteval bo
od vlade, da nakaže več milijard
dolarjev za brezposelnost, čemur
se bo administracija upirala.
To bo prva zahteva, ko se snide
kongres.

Poleg vladne podpore brezpo-
selnim bo Norris osredotočil
glavni boj glede Muscle Shoals-
a, o katerem se že bori zadnjih
deset let in je kongres toliko ča-
sa bombardiral, da je že dvakrat
sprejel njegovo predlogo za vlad-
no obratovanje tega ogromnega
projekta. Bila je obakrat vetra-
na, enkrat po Coolidgeu in drugič
po Hooverju.

Ker imajo demokrate v nižji
zbornici večino, bo skušal to
predlogo uskončiti tudi preko
Hooverjevega veta, ako bo dobil
dvotretjinsko večino v obeh
zbornicah, ki je za poraz pred-
sednikovega veta potrebna. S
tem manevrom bo indirektno
tudi prikazal, koliko je takozva-
nih Rooseveltovih demokratov
pripravljenih podpirati program
newyorškega governerja z ozi-
rom na vladno obratovanje elek-
trarn v slučaju, da bo izvoljen
predsednikom.

Druge važne predloge, za ka-
tere se Norris zanima, se nana-
šajo na premožno industrijo,
"račje" zasedanje kongresa in
sodniške prepovedi. Pred kon-
gres bo zopet prišla predloga
United Mine Workers of Ameri-
ca. Glavni namen te predloge je
priznati rudarjem pravico do
organizacije. Industrija bi v slu-
čaju sprejetja te predloge dobila
enak status pred kongresom kot
je imajo železnice in bi prišla
pod delno zvezno kontrolo. Ven-
dar pa ta predloga ne bo prišla
na dnevni red pred prihodnjo
spomladjo.

New York bo kolektal prispevke za brezposelnost pri buteljarjih

New York. — Nekatere pa-
metne glavnice so pogruntale, da
ne bi bilo napačno, ako bi odpo-
močni komitej za brezposelnost
prišel pobirati prispevke pri
lastnikih lokalov, ki prodajajo
opojne pijače. Načrt je našel
na odobravanje in se ga bo
skušalo izvesti. Vsi lokali bodo
dobili skrinjice, v katero bodo
lastniki in obiskovalci metali de-
nar, ki se bo porabil za podpi-
ranje revnih družin. Razume-
se, da imena prispevateljev ne
bodo objavljena.

Grandi odpotoval v New York

Washington, D. C., 20. nov. —
Dino Grandi, italijanski zunanji
minister, je danes ob 2:58 zju-
traj odpotoval s posebnim vla-
kom v New York in s tem je bil
njegov štiridnevni obisk v Wa-
shingtonu zaključen.

SVETOVNA BAN- KA ŠTUDIJA NEMŠKE FINANCE

Sporazum med nemško in fran-
cosko vlado dosežen

Berlin, 20. nov. — Prošnja
Nemčije, ki jo je naslovila na
Banko za mednarodna plačila v
Baslu in je v soglasju z Young-
govim načrtom, ki predvideva i-
menovanje posvetovalnega komi-
teja, kateri naj preštudira zmog-
nosti Nemčije glede plačevanja
reparacij, bo predložena danes.
Prošnja je priložen memorandum
o nemških financah. Prošnja
in memorandum sta bila od-
poslana, ko je prišla vest iz Pa-
riza, da je bil dosežen sporazum
med Nemčijo in Francijo glede
metod procedure.

Istočasno je komitej nemških
dolžnikov naprosil razne komite-
je inozemskih upnikov, s kate-
rimi je bil v problem poletju po-
pisan dogovor, naj najdejo are-
stiva in pota glede amortizacije
in podaljšanja kredita 569,000,
000.

Nemčija je v svojem memo-
randumu ponovno poudarila svoj
apel glede solucije finančnega
vprašanja, kar naj bi ji omogo-
čilo plačevanje njenih privatnih
obveznosti. Izjavila je, da je pri-
pravljena poravnati svoje dolgo-
ve, direktno ali indirektno.

Washington, D. C., 20. nov. —
Sporazum, ki je bil dosežen v
Parizu in čigar namen je zmanj-
šati breme plačevanja nemških
reparacij, smatrajo tukajšnji ur-
adni krogi za dobro znamenje.
Pričakujejo, da je bil s tem stor-
jen važen korak za poživitev
svetovnih ekonomskih aktivno-
sti.

Alfonzo proglašen za izgnanca in zločince

Vlada bo konfiscirala njegovo o-
sebo premoženje in vsak dr-
žavljan ga ima pravico ubiti,
ako stopi na španska tla

Madrid, 20. nov. — Ustavodaj-
na skupščina je danes jutraj po
peturni debati razglasila bivšega
kralja Alfonza za izgnanca in zlo-
čince. Zadevni predlog je bilo so-
glasno sprejet, edino grof Ro-
manones se je vzdržal glasovan-
ja. On je edini monarhist v par-
lamentu.

V teku debate, ki se je vršila
la, predno je bil dan predlog na
glasovanje, je Romanones za-
govarjal bivšega vladarja. To je
bil njegov edini govor v novem
španskem parlamentu, toda svo-
jega klienta ni mogel rešiti. Po-
slanci so se mu smejali, ko je na-
glašal, da je bil on del monarhi-
je 40 let, dvakrat ministralni
predsednik in večkrat minister
ter da sedaj ne more molčati, ker
bi bil to zločin.

Izjava, katero so podpisali vo-
dili možje vseh strank, obtožuje
Alfonza veleizdaje, "ker je
kriminalno kršil špansko ustavo,
in valed tega so mu odvzete vse
pravice in zakon ga nič več ne
protektira. Republika bo kon-
fiscirala njegovo osebno premo-
ženje in vsak državljani ga ima
praviico ubiti, ako se kdaj prika-
že v Španiji."

Mellon prosjaci za svoje žrtve

Millijon dolarjev za "party",
drobine za brezposelnost, kate-
re naj vzdržujejo drugi. —
Nova injekcija "pittsburske-
mu načrtu"

Pittsburgh, Pa. — (FP) —
Na licu smeh, v rokah bič. V tej
pozici je bogati del Pittsburgha
otvoril kampanjo za zbiranje pri-
spevkov za svoj "pittsburski na-
črt" in apeliral na prebivalstvo,
naj odpre svoja arca in suhe mo-
njčke ali rejne bisage.

Za kampanjo se celo zanima
Andrew B. Mellon, tretji najbo-
gatejši človek na svetu in za-
kladnik strica Sama, je čigar
blagajna je v zadnjih desetih le-
tih daroval ameriškim multimi-
lijonarjem okrog dve milijardi
dolarjev v obliki povrnjenega
dohodninskega davka pod pret-
vezo, da so pri poročilih o istih
naredili — pomoto.

Na banketu pittsburske elite
je imel častno mesto in častno
besedo. Mellon redkokdaj govo-
ri v javnosti. Brezposelnost delav-
ci v Pittsburghu se torej lahko
štejejo srečnim, ker so imeli to
vredno čast, da se je kralj njih
mesta in države in sovladar A-
merike zavezal za njihovo bodo-
čo ter spregovoril par hladnih be-
sed. Svoji eliti, ki je štela dva ti-
soč oseb, je rekel, da "imamo se-
daj tako priliko za vrstiti zaslu-
žno delo kot je mogoče nikdar več
v življenju ne dočakamo."

Lepe besede o plemenitem na-
menu: zbrati šest milijonov do-
larjev za družinske očete in "do-
mače" delavce, katere je odslužil
Mellon odnoso njegove družbe,
od katerih jih je sedem v Pitts-
burghu. (Pri tem poveda ni bil
sam, pač pa so bili delavci pog-
nani na cesto tudi pri drugih
kompanijah, v katere je ali ni
zainteresirana Mellonova fami-
lija.)

Teh šest milijonov dolarjev bo
prispeval ves Pittsburghi nekaj
bogatin, večji del pa delavci —
kot običajno povsod. To vsoto bi
sicer Mellon lahko sam prispeval
in tudi desetkrat več, ne da bi
se mu dosti, ako sploh kaj po-
nal na ogromnem premoženju.
Ampak za tega ameriškega mo-
gotca je dovolj že to, ako apeli-
ra na druge, da prispevajo.

Ni pa tako skup v krogu svoje
družine in prijateljev. Ko se je
pred par leti omočila njegova
nečakinja, ji je naredil "party",
ki je stala po konservativni oce-
nitvi najmanj milijon dolarjev.
Bil je blek kot ga Amerika ni
še nikdar prej videla. Ampak za
brezposelnost naj prispevajo dru-
gi...

Fordova tovarna odpušča de- lavce

Somerville, Mass. — Tukaj-
nja Fordova avtomobilska tova-
rna je te dni odpuščala krog pe-
sto delavcev z očitnim nameno-
m, da jih pozneje spet uposi,
toda za nižjo mezo. Uprava je
rekla delavcem, naj se vrnejo
na delo 14. decembra.

Novo velike zvezde

Na zvezdarni Harvardovega
vseučilišča v Zedinjenih državah
so odkrili več novih velikih
zvezd. Nekatere od teh zvezd so
po 150-krat tako velike kakor
solnce in se svetijo 40,000-krat
močnejše.

SOCIALISTI SE PRIPRAVLJAJO NA VOLITVE

Konvencija se bo vršila v Mil-
waukeeju. — Glavni urad o-
stane v Chicagu. — Levčarji
v stranki izdajo svoje glasilo

Chicago. — Eksekutiva socia-
listične stranke je na svojem četr-
tletnem zborovanju prejšnji
teden v Bostonu sklenila, da se
bo vršila nominacijska konven-
cija stranke v Milwaukeeju. Za
konvencijo sta zaprosili tudi lo-
kalni organizaciji iz Clevelan-
da in Buffala. Milwaukeeška or-
ganizacija je obljubila prispevati
\$2000 za pokritje stroškov kon-
vencije. Pričakuje se, da bo na
konvenciji navzočih krog 200
delegatov. Prične se 16. aprila in
bo trajala štiri dni.

Eksekutiva je tudi poročila
svoj prejšnji sklep, s katerim
je bila odredila premostitev ur-
ada v Washington. Sklenila je,
da ostane še nadalje v Chicagu.
Proti preselitvi so bili razni
klubi, ki so iniciirali referen-
dum, da o tem razpravlja pri-
hodnja konvencija, do takrat pa
naj urad ostane, kjer je.

Vprašanje ojačanja stranke
je bilo med glavnimi točkami
razprave. Eksekutiva je izvolila
podpredsed, ki naj za prihodnjo
sejo, ki se vrši v St. Louisu v
januarju, izdela načrt za pridob-
itev areditev, da se uposi čim-
večje številce organizatorjev.

Pred sejo je bila tudi zadeva
Mooneyja ter sodni proces ru-
darjev v Kentuckiju. Glede pr-
ve je eksekutiva sklenila apeli-
rati na delavske organizacije v
Evropi, da zahtevajo njegovo
osvoboditev. Stvar bo prišla
pred Delavsko in socialistično in-
ternacionalo.

Glede kentuckyjskih rudarjev,
katere brani pred sodiščem Ge-
neral Defense Committee, je ek-
sekutiva instruirala vse klube,
naj aktivno sodelujejo s to o-
brambno organizacijo.

S poživljenjem gibanja in pri-
hajanjem novega radikalnejšega
elementa v stranko se je pričela
tudi grupacija v dve krili, desno
in levo. Med levčarji, ki niso za-
dovoljni z vodstvom stranke in
ne s tendencami, katere je stran-
ka zasledovala zadnja leta, se
pojavi gibanje za ustanovitev
levčarskega glasila. Največje
sporno vprašanje med obema
kriloma je Rusija, kateri kon-
servativni voditelji niso naklonje-
ni, in taktika napram strokov-
nim organizacijam.

Železničarji urgirajo česturnik

O tem in drugih vprašanjih za
stabiliziranje zaposlenosti bo
razpravljala skupna komisija

New York, 20. nov. — Zastop-
niki organiziranih železničarjev
so večeraj otvorili konferenco,
na kateri se bo diskuziralo o de-
lavskih problemih in načrtih
glede povečanja in garancije
zaposlenosti v tej industriji.

Najznačilnejša točka platfor-
me, ki urgira uveljavljenje čest-
urnika, je zahteva za stabilizir-
anje zaposlenosti in zagotovi-
tev dela potrebnemu številu de-
lavcev v vseh branjah železni-
ške industrije za dobo enega le-
ta. To bi se nanašalo na 1,250,
000 delavcev, katerih skupna
letna meza znaša krog dve mi-
liardi dolarjev. Odstranitev
bojazni pred izgubo dela bi li-
mela koristen učinek, kajti zvi-
šala bi nakupovalno moč te
grupe.

9 metodah, nanašajoč se na
ustanovitve in regulacijo čest-
urnika, bo razpravljala poseb-
na komisija, v kateri bodo za-
stopane železniške unije in u-
prave železnice.

Železniška postaja v Tientsinu na Kitajskem, katero stražijo ameriške čete.

КОНЕЦ ПРИЛОЖЕНИЯ

!avo! list!

V boju za kruh

Za Prosveto spisal Nace Mihovec

Pisal je Jože Lenčki:
Ljuba Lenčka!

Zelo sem se razveselil Tvojega pisma, kakaj prišlo je baš v trenutku, ko sem s hrepenenjem mislil na te in bil Tvoje ljubezni najbolj potreben. Ne ustrašil se preveč, dušica moja! Ležim v bolnici. Pa ni tako hudo. Nekaj sem se bil pri delu po roki poškodoval. Ker ne morem nadlegovati ljudi, pri katerih sem na stanovanju, da bi se me ogibali, dokler ne morem na delo, sem šel v bolnico na zdravljenje. Rane so že napoli zaceljene in v treh tednih bo zopet vse dobro. Drugače sem zdrav.

Zelo sem nesrečen, ko pišem, da radi mene nimaš miru pred župnikom in drugimi ljudmi. Toda Lenčka moja, potrpi! Iz ljubezni do mene potrpi in ne jemljaj si preveč k arcu, kar zlobni jeziki govorijo. Cim več bova trpela radi najine ljubezni, tem bolj bova znala ceniti svojo srečo, ko postaneva mož in žena. Glavno, da nama vstaneš neopostnega ne očita.

Neprestano mislim nate, ljubljena, in delam načrte za najino bodočnost. Ko ozdravim in bom zopet zaslužil, boš prišla za menoj, da se izogneš strupenim jezikom. Se bo že našlo kako delo tudi zate.

Izkreno te pozdravlja in poljublja
večno Tvoj Jože.

Se in še je brala Lenčka Jožetovo pismo. Kakor železen obroč ji je stiskala bolečina srca, ko je čitala, da je Jože v bolnici. Moreča skrb ji je vsiljevala temno slutnjo, da je Jožetov položaj hujši kot ga opisuje in da ji samo iz obzirnosti noče pisati resnice. V duhu si je pred očila ljubljeneževca na bolniški postelji, bledega, z upalim obrazom, in oh, groza z zdrobljeno roko, ki mu jo bodo morda celo odrezali, če je že niso. In v tem bednem stanju sam, zapuščen, brez tolažbe, tujec med tujci!

"K njemu!" je zakričalo v njej z neodolljivo silo. Težko se je Lenčka odločila, da odrine na daljino pot.

"Kaj bi odlašala! Župnik se me bo poslej bal in me preganjal še bolj. Poskrbel bo, da pridem pri ljudeh ob pošteno svoje ime in pred lastno materjo ne bom imela več miru. Za Jožetom pojdem, pa bodo vsi jeziki zavezani!"

VI.

Lenčka gre s doma

Najtežje je bilo Lenčki razodeti materi svojo namero. Vedela je, da bo stara, bolehnica žena izgubila z njo svojo najmočnejšo oporo. V Lenčinem srcu se je vnela huda borba med ljubeznijo in hrepenenjem po Jožetu na eni, med skrbjo za mater na drugi strani. Vso dolgo noč ni zatisnila očesa, trudna od težkega razmišljanja in prečute noči je zjutraj vstala.

"Dekle, kaj je s teboj?" je skrbelo mater. "Vse rdeče oči imaš in blede se mi vidiš. Bolna si, ali pa si jokala."

"Mati, moram vam naposled razodeti, kaj sem sklenila. Z doma pojdem," je tiho odgovorila Lenčka.

"Otrok nesrečni, kaj ti na misel ne pade! In jaz naj ostanem sama? Stara sem in vasa nadložna; kdo mi bo stregel, če me bolezni priklene na posteljo? Kaj boš začela v širokem svetu ti, slabotna ženska? Oči bom izjokala od skrbi za tebe, ure miru ne bom imela. Izbijsi si iz glave to nesrečno misel!" je tarnala mati.

"Na vse to sem mislila, mati, toda sila, ki me žene v svet, je močnejša kot vsi drugi predhodki. Ljubim vas, in nikoli vas nisem nameravala razliliti, težko se posiljavim od vas, to-

da moram, moram z doma. Pomagala bom vam in sebi in... Nisem vam prikrivala ljubezni, ki jo čutim do Jožeta. Pošteno je bilo najino razmerje in čisto, neomadeževano hrepenenje moje srce za njim. Glejte, tam v daljnem Trstu leži med tujimi ljudmi bolan, ranjen. Ali ni moja dolžnost, da grem in mu s svojo navzočnostjo olajšam bedno stanje? Poznam njegovo zlato srce in pošteno značaj, zato me ni prav nič strah pred tujino. Poiskala si bom službo in vas bom podpirala s svojo plačo. Si boste na starost saj mogli privoščiti kak pribojšek. Ko pa se bova z Jožetom vzela, boste prišli k nama in dobro se vam bo godilo. Če mi privoščite srečo in srčni mir, mati, ne ovirajte me, ne branite mi!"

"Hčerka, ne hodi! Usmili se svojih sivih las! Ne bom dolgo, če me zapustiš," se je razjokala starka in dvignila sklenjeni rok proti Lenčki.

"Joj, mati, kakšno bolečino trpi moje srce v tem trenutku, toda jaz moram oditi. Ze radi sramote, ki sem jo v nedeljo doživela. Če vam povem, boste razumeli in dopustili, da napravim kot sem se namenila."

In Lenčka je vsa zardela popisala svoji materi dogodek v župnišču. Ko je končala, je objela mater in obe sta jokali.

"Če je tako, otrok moj nesrečni, pa pojdi! Moj blagoslov te bo spremljal in molila bom zate. Pojdi, sporoči Jožetu moje pozdrave in ga prosi v mojem imenu, naj bo pošten s teboj. Skrbita, da se čimprej združita v zakonu, da ne bo pohujšanja po fari in da me ne bodo zlobni jeziki nadlegovali z obrekovanjem."

Tistega dne proti večeru je Lenčka odpotovala.

Neskončno dolga se je zdelala Lenčki nočna vožnja. Stisnila se je bila v mrtačen kot v kupcu in jela razmišljati o svoji bodočnosti. Cim bolj se je oddaljevala pot od ljubih domovskih krajev, tem težje je prihajalo Lenčki pri srcu. Na Jesenicah je pritožila v vagon pijan človek in omahnil na sedež poleg Lenčke. Upri je vanjo svoj zaspani mežikajoči pogled, se ostudno zarežal in nerodno segel po Lenčini roki.

"Glej, glej, kako srčkano družbo bom imel! Daj, mačica, da te objamem!"

"Proč, nesramnež, sicer pokličem sprevednika! Pijane bi morali prevažati v živinskih vagonih!"

"Da, v živinskih vagonih! Pa sem se ga bil res nekoliko preveč nalezal. Ne zamerite, gospodična, neroden človek sem!" je mahoma spoznal. Podrnil se je na nasprotni konec klop, naslonil glavo na steno in zaspal. V sv. Luciji se je zbudil in vprašal, če smo že v "Bohinjski Bistrici". Sprevednik je nato pomagal pijancu iz vagona na sveži zrak.

Proti jutru je vlak prisopihal v Trst. Docela nepoznana v tujem mestu je bila Lenčka v veliki zadregi kam bi se obrnila. Močno ji je utripalo srce, ko se je z drugimi potniki gnetla proti izhodu, na glavnem kolodvoru. Plaho se je ozrla po tujih obrazih in iskala med njimi znano obličje, ki bi bilo morda med temi obrazi. Za hip se je ji celo zazdelo, da stoji med čakalci na peronu Jože in z neizmernimi očmi išče med dospelimi potniki njo, Lenčko. Takoj pa se je zavedla, da je nemogoče, zakaj Jože leži v bolnici, morda celo v mrtvašnici. Ustrašila se je Lenčka te misli, da jo je spreletela zona. V dušo se ji je zavalilo nekaj težkega, britkega. Najrajši bi bila zajokala.

(Dalje prihodnjik.)

Tilen v specializirani ordinaciji. Profesor je naglo odpisal zatrelo rano in bližnje zatekle bezgovice, pogledal Tilna preko zlatih naočnikov in pomežiknil z lokavim očesom: "Gospod nadučitelj, smola aha imela..."

"Prosim vas, kako to mislite?" je razpril oči Tilen.

"To je vendar smola," se je pogladil profesor po pleši, "če dobi človek v naših letih, in to celo danes, ko imamo toliko očevalnih sredstev, sifilis."

Tilen je sklonil glavo in dvignil pleča prav kakor, da ga je nekaj butilo po glavi in je zajecjal zmeden:

"Si sifilis? Pa — jaz sifilis?"

"Vi, da!" je povsem mirno odgovoril profesor, kakor da govori o nedolžnem nahodu.

"Gospod profesor, saj to ni mogoče!" je vzkliknil zasineli Tilen. "Se enkrat pogledjte, vas prosim, gospod profesor!"

Profesor je dvignil odklonilno svojo blede, ovenelo roko: "Sto-tisočim sem že postavil diagnozo in se nisem še nikoli motil."

"Ne, ne! Pomislite, gospod profesor, saj sem oženjen in nisem imel nikoli opravka z drugimi ženskami!"

"Eh," je zamahnil z roko profesor in se bridko nasmešnil. "Poznamo to staro pesem. Vsa trdi to. Sicer se pa tudi res zvestemu zakonskemu možu lahko isto pripeti. Dveh je treba..."

"Da bi...? Ne, ne, moja žena nikoli!" je kričnil Tilen kakor v smrtne boju.

"Pomirite se, gospod nadučitelj! Če boste imeli z zdravljenojmo srečo, se lahko docela pozdravite," ga je miril učeni profesor s svojimi vodenimi očmi in pisal recept. Raztresen je poslušal Tilna profesorjeva, navodila, kako se naj maže v štirih presledkih s sivim mazilom.

Zvečer se je vrnil Tilen domov brez vsake misli, kakor da nima na vratu glave z možgani, temveč otrebljeno rumeno bučo. Nikoli ni šel zvečer v gostilno. Ta večer se je pa naenkrat znašel za mizo med pijanimi pogrebci, ki so pili sedmino.

"Saj prav, za prav spadam med nje, ko sem pravkar zagrebel svojo srečo," je bridko pomislil Tilten in hlastno pil. Pijan pogrebec je povzel glas:

"V Kan'gallieski na ohcet so b'li, sam Ježes. Marija sto tavžent ljudi..."

Tilna je dušilo pri misli na lastno svatbo in srečno desetletje zakonske sreče. Udaril je po mizi:

"Ostir, vina gori! Kdo se bo cemeril za rajnim. Drugo zapojmo. In že je dvignil svoj sonorn tenor: "A' me, al' me boš kaj rada imela..."

Nekaj časa so gledali osupli gostje, kaj je z nadučiteljem, potem pa so udarili z njim v poskočno fantovsko pesem in so pridno segli po polnih kozarcih. Pili in peli so do ranega jutra.

Se preden je prišel Tilen tisto jutro domov, je zvedela žena o nočnem popivanju svojega moža. Kar verjeti ni mogla. Ko se je prizibal Tilen domov, se mu je skrila. On je tudi ni iskal, temveč se je zaklenil v svojo sobo in ga ni bilo na spregled ves dan. Ko je zvečer silala žena, da je Tilna buden, je plaho potrkala na vrata:

Ključ je škrtnil v vratih in mož se je pokazal med podboji, ves spremenjen, da ga je žena komaj spoznala. Ko je videl zaprepadenost v njenih vdanih očeh, ga je zjzli ta pogled, da je zavpil:

"Ne bom večerjal!" Pograbil je klobuk in hotel oditi, toda žena mu je zastavila pot:

"Za božjo voljo, kaj ti pa je, Tilen, da si postal takšen. Kaj si vendar moral zvedeti pri profesorju?"

"Tilten jo je nalahno odrinil in med vrati zagodel:

"Moja stvar je, kaj sem zvedel. Kadar več izvem, bo morda tudi tvoja." In je izginil naravnost v gostilno.

Žena je udarila v jok in pre-jokala vse do pozne noči, ko se je vrnil Tilen — pijan.

Prišel se je pravi pekel pri Slokanovih. Tilen si je bil v svesti svoje nekrivde, zato je pričel zasledovati ženo pri vsakem koraku. Nalake ji je rekel, da gre v mesto, pa se je nenadoma vrnil in pretaknil vsa

kota za dozdevnim tekmečem, ki mu je okužil ženo in njega samega. Pošiljal je v mesto in zalezoval vsak njen korak. Vse zaman. Tekmeča ni mogel izslediti, kar ga je tiralo v besnost, ki jo je utapiljal v vinu. Kljub zdravljenju se je rana večala in je pričela rasti kakor divje meso iz nje, da ga je bolela in ovirala pri hoji. Nekega dne se je udaril Tilen sred svojih razmišljanj po glavi:

"Jaz bebec! Sele sedaj se domislil tega!" Poklical je ženo in ji rekel:

"Jutri pojdeš k zdravniku dr. Ribaču, se daš popolnoma preiskati in mi prineseš sprčevala."

Žena je videla možovo razdraženost in ni nič ugovarjala. Vsa oledenela je pa, ko je videla, da je dr. Ribač zdravnik za spolne bolezni. Le mukoma ji je šla beseda iz ust, ko je prosila zdravnika, naj jo preišče, če je zdrava. Na zdravnikovo vprašanje, kaj jo je navedlo k nje-mu, je odgovorila, da želi mož sprčevala o njenem zdravju.

"Kaj pa mož, je zdrav?" je vprašal zdravnik, nakar mu je žena zaupala vse svoje gorje. Po preiskavi ji je vzel zdravnik še krvi za pregled in ji velel priti čez teden dni.

Kako je misel ta teden pri Slokanovih, sam Bog ve, toda minil je vendarle.

"Tukaj imate sprčevala, gospa!" je rekel čez teden dni Slokanovi gosp. Ribač. "Vi ste popolnoma zdravi. Če je mož bolan, ni bolan od vas." In pogladil vogel stotaka ter ga vložil v listnisko.

Slokanke je ta beseda bolj ranila, kakor potolažila, saj se ji je oglasil prvič v življenju črv ljubosumnosti. Tisec sumničen-jen je planilo naenkrat nad njo, kakor roj razjarjenih čebel.

"Tukaj imaš možjo zvestobo!" je vrgla žena domov prišedši sprčevala možu na mizo. "Sedaj mi ga prinesi pa še ti, če ga moreš. To sem si zaslužila, ko sem ti sužnija. Sram te bodi! Se nocoj pobereš svoje stvari in svoje otroke. Ti pa pogini v smradu svoje svinjarije!"

Ponosno dvignjene glave je šla žena res še isti večer iz hiše. Ne ona in ne otroka se niso prišli posloviti. Vso noč ni Tilen zatisnil očesa in je imel spet isti občutek v glavi, kakor takrat, ko se je vračal od specialista. Namestu glave je nasajena na njegovem vratu velika rumena iztrebljena buča.

Drugi dan je bila nedelja in je ves dopoldan odmevala prestrelka lovec okrog Tilnove dolinice. Ko so se zbrali lovci v vaški gostilni, je povprašal kirurg dr. Zima:

"Kje je pa danes gospod nadučitelj, da ga ni bilo na lov?"

"Slaba je z njim, slaba," je odgovarjal ostir. "Ze dve leti je, odkar je zbolel za neko skrivno boleznijo. Povsem se je spre-menil in se je ves zapil, da pravi-jo, da ga bodo morali upoko-jiti. Snoči mu je ušla še žena. Mnogo je prestala reva pri njem. Nobena bi ne bila tako dolgo prenašala. Rada, prerada ga je imela."

"Dobra prijateljica sva si bila. K njemu moram, da ga potolažim v nesreči," se je oprstil dr.

Zima pri veseli družbi in krenil proti šoli. Potrkal je na učiteljevo stanovanje in pritisnil na kljuko, čeprav se ni nihče odzval ter stopil v kuhinjo. Znan duh mu je udaril v nos, da je posmrdoval in odločil: "Rak!" Rakaste rane širijo namreč v poznem stanju prav značilen smrad.

Ko je zdravnik vstopil, sta se oba zavzela drug drugega.

"Kaj pa je vendar s teboj, Tilen? Kdo te je zdravil?" je vzkliknil dr. Zima.

Dolge ure je pripovedoval Til-nen svojo zgodbo o sifilisu. Ko je pa zdravnik pogledal rano, je videl, da je prav duhal: "Raka imaš, Tilen, ne pa sifilis. Morda še ni prepozno. Kar jutri pridi v bolnico, da te operiram."

Kakor otroku, ki mu je oče objubil, da pojde z njim na veseli sejem, so se zasmejale Til-nove oči in ves prsten obraz mu je oživel, ko je strpel prijatelja za ramo: "Da je rak, praviš! Za gotovo poznaš?"

"Ni nobenega dvoma!" je odvrnil prijatelj.

"Vem, da je vse zamujeno. Toda hvala Bogu, da je sifilis ni. Mirno bom umrl samo, da si to moro odvzel z moje glave. O žena, žena! Kaj sem ti storil!" je zajokal Tilen na ves glas.

Dr. Zima se je odpejal takoj v mesto, poiskal njegovo ženo in jo je pripeljal nazaj z otrokom. Moč in žena sta se oddol-jevala za vsa sumničjenja teh dveh let in se vsa srečna obje-mala. Pobotanju je sledila takoj ločitev, zakaj dr. Zima je vzel Tilna kar seboj na avto in ga odpeljal v bolnico.

Drugo jutro je bil Tilen operiran na raku in so ga prepelja-li čez tri tedne domov umirat. Po štirih tednih vdanega trpljenja in tihe harmonije z ženo je umrl Tilen Slokan, kakor se utrne plamen na dogoreli sveči. Žena je hodila kakor zasanjana.

okrog, ker njeno srce je tako kaljeno v trpljenju, bilo v njem več prostora lost.

To se je zgodilo v jesen 1920. Sedel sem kot med volonter na Tilnovi postelji mi je pripovedoval svojo bo. Ko je Tilen umrl, sem šel dr. Zimo, kako se je specialista tako zmotiti.

Stari kirurg mi je poloko na ramo: "Zapomni dragi tovariš! Lahko je zen zdravit, postaviti diagnozo je pa umetnost, kor v drugih poklicih, j med nami došti obrtniki metniki po božji volji so no redki." Prav je pove-Janko

ZA KRATEK ČAS

Učitelj: "Vae živali, kar Noe vzel k sebi v barko, tonile!"

Peterček: "Ali ribe tud Peterčkov oče so prišli vprašati, če se Peterček učil."

Učitelj: "Prav pridno se ampak eno napako ima: laže!"

Oče: "To je pa čudno; o je žene se tega ni mogel ti, kar ta se ne laže, mene nikoli doma..."

HAYES DENT

X-RAY

Glasoviti zobozdravnik, žigir nahaja na znani State ulici bl Buren. — Pazite na popravke zob. — Izdelke in zdravljenje vrstno in popolno. Točna posredne cene.

Dr. ROBERT S. HOWE,
325 South State Street, Chicago

Ta krasna hiva turistična družabna soba je sedaj na polnoho tretjina razreda

Razveselite se s jik avrodinor v stari morini, premešajte jik s obisk ter poslušajte s njimi bolnice praznike

Poseben Božični Izlet

V JUGOSLAVIJO (Preko Cherbourga)

na dveh velikih Cunardovih ekspresnih parnikih

AQUITANIA — 4. DECEMBRA

pod osebnim vodstvom Mr. J. J. Vodača

BERENGARIA — 11. DECEMBRA

pod osebnim vodstvom Mr. A. Markus-a

Potniki tretjega razreda se bodo podpirali na teh parnikih protiv rova bivanja krasnega turističnega razreda brez posebnih stroškov. Nali spremljevalci bodo skrbeli za udobnost potnikov na parniku in na posadnih vlakih, ki jih bodo odvedli, kamor se namenjajo.

Zajamčite si takoj prostore. Vprašajte vašega lokalnega agenta ali

CUNARD LINE

346 N. Michigan Ave. Chicago, Ill.

DIAGNOZA

Iz širke "Med padarji in zdravniki"

Tilen Slokan se je s težavo preril do učiteljskega kruha. V rodni bajti ni bilo ne prostora in ne kruha za petorico sinov, zato so se raztepli Slokanovi otroci v svet: v rudnike, šume in tovarne. Tilna je vrgel življenjski val v mesto, kjer je tolkel štiri dolga leta ričet, zele je tolkel krompir ljudske kuhinje in uršulinske porte, zajtrka pa ni poznal vsa ta leta. Šest mark za dnevno kosilo je dobil zastojni od dobre gospe. Ko je prinesel pokazat izpričevalo, je padel iz roke dobrotnice še svetel goldinar.

Večerjo na uršulinski porti je bilo pa treba odslužiti z ministriranjem. Urša, silva imejiteljica dijaškega brloga v predmestju, ki je živela čudežno že dolga leta od same kave, je zbudila Tilna ob polpetih. Do enajstih se je Tilen vsak večer učil in risal, težko je bilo potem vstati sredi noči. Toda kruh je kruh, in enouhi cerkovnik, ki je odločal o večerji na uršulinski porti, ni poznal izjem.

V mračni cerkvi so dremale gojenice internata, v svetli kapeli pa so se belili poškoobljeni klobuki redovnic. Nekoč je o-

mamilo trudnega Tilna mrmranje molitev ter sladki duh posvečenega kadila in je zadremal klečoč za jezikavim spiritualom prav, ko se je ta obrnil "Orate fratres". Namestu odgovora je Tilen le nekaj zamomljaj, da se je obrnil gospod od štrvenika z jeznim pogledom: "Kaj bom jaz zate odgovarjal, fantel!" Zakihale so institutke in so prenehale redovnice z molitvijo. Tilen se je strahoma zdrzil ter planil v molitev za sveto cerkev. Po maši sta ga očeta duhovnik in cerkovnik. Slednji mu je še zapretili: "Če misliš hoditi spat v cerkev, boš odselej lahko tudi za večerjo spal." Komaj ga je Tilen preprosil, da mu ni vzel večerje.

Pa tudi ta leta so minula. Tilen je napravil maturo ter dosegel čast učitelja in trideset goldinarjev mesečne plače. Z mladostnim ognjem se je vrgel na prosvetno delo, da je bil svetel vzgled vsemu stanu. Ko je bil star pet in štirideset let, je bil Tilen Slokan nadučitelj v lepi dolinici srečno oženjen in oče dveh otrok.

Po dolgih letih sreče ga je pa nenadoma udarila nesreča kakor svetopisemskega Joba. Ko se je neke jesenske sobote Tilen kopal, je zapazil na sebi malo, nebolečo rano. Izobražen mož je bil Tilen in je mnogo občeval

z zdravniki, ki so radi posečali njegov gostoljubni krov, kadar so prišli iz bližnjega mesta na lov. Zato ga je ta navidezna malenkost močno zaskrbelo, posebno še, ker rana ni bila boleča. Nekaj tednov je opazoval in lečil svojo rano. Ko je pa videl, da se kljub zdravilnim praksom vidno veča, je sklenil Til-nen, da pojde k zdravniku. Toda h kateremu? Res je imel mnogo prijateljev med zdravniki, toda sram ga je bilo, ker je bila rana na nerodnem kraju.

"Sicer pa, zakaj bi hodil k cerkovniku, če lahko vprašam kar papeža!" se je zavzel Tilen sam pri sebi ter sklenil, da pojde k znamenitemu specialistu za kožne bolezni v inozemstvu, ki je bil tudi znan po neprekosljivem cinizmu.

Žena je opažala že ves ta čas, da s Tihom nekaj ni v redu, vendar ni silila vanj, češ, bo že sam povedal. Zato se ni kar nič čudila, ko ji je Tilen rekel: "Nekaj ni v redu z menoj, zato grem jutri v Gradec, da se dam pregledat."

"Prav imaš, Tilen! Res je več tvojih prijateljev zdravnikov. Pa saj veš, ne računa ti nihče, zastoj je pa danes komaj prijazna beseda. Profesorju pa plačaj in veš, pri čem si." Drugo popoldne je že sedel

BOŽIČNA DENARNA DARILA

za Vaše sorodnike v Jugoslaviji pošljite skoz nas. Naša toča hitra postrežba, kakor tudi nizke cene vsake posamezne po-tve, so vzrok, da se na tisoče Jugoslovancev poslužuje našega jetja

BOŽIČNI IZLET

v domovino bodo osebno vodili zkušeni vodniki. Izletniki potovali brezskrbno in udobno, ker vso skrb prevzamemo vse tiste, ki bodo potovali z našim posredovanjem. Glejte, da Vi izkoristite prednost tega božičnega izleta, in v ta nam obrnite na

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVE.

CHICAGO, ILL.

MI ZASTOPAMO VSE PAROBRODNE DRUŽBE